

ผลของการใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อการรักษา
ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช

นาง พยุงจิต วรมุนินทร์

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-606-8

011585

I16596754

EFFECTS OF USING THERAPEUTIC ONE-TO-ONE RELATIONSHIP PROCESS
ON PSYCHIATRIC PATIENTS' BEHAVIORS

Mrs. Payoongchit Voramunintara

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
of the Degree of Master of Education
Department of Nursing Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการใช้กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อ
การรักษาที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช

โดย

นาง พยุงจิต วรมุนินทร์

ภาควิชา

พยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนินันท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)
รักษาการในตำแหน่งของคณบดีฝ่ายวิชาการ
ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสิทธิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนินันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อ
การรักษาที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช

ชื่อนิสิต นาง พยุงจิต วรมุนินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยุนิพันธ์

ภาควิชา พยาบาลศึกษา

ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อการรักษาที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยจิตเวชที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลสมเด็จพระยา จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยการจับฉลากกลุ่มทดลอง จะได้รับการพยาบาลที่เน้นการใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อการรักษา โดยผู้ช่วยวิจัย 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 2 ชุด คือ แบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย และหาความตรงตามเนื้อหา หากความเที่ยงของแบบทดสอบ ตามแบบของครอนบาช ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 สำหรับแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย และหาความตรงตามเนื้อหา หากความเที่ยงของการประเมินโดยแบบสังเกต โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนตามแบบของ ประคอง กรรณสูต ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.83

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบวัดและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วย ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ในผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาล

โดยใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษา โดยการทดสอบ
ค่า t และเปรียบเทียบผลการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยภายหลังการทดลอง ระหว่าง
ผู้ป่วยในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ และผู้ป่วยในกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลโดย
ใช้กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษา โดยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนรวม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมของผู้ป่วย
ทั้งโดยแบบวัดพฤติกรรมและแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ระหว่าง
ก่อนและหลังการทดลอง พบว่าในกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ $.01$ และในกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ $.001$ โดยหลังการทดลอง พฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวช ทั้งในกลุ่ม
ควบคุม และกลุ่มทดลอง ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ผลการวิจัยจึงเป็นไปตาม
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรม โดย
แบบวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ของผู้ป่วยจิตเวชหลังการทดลอง ระหว่าง
ผู้ป่วยกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ แต่เมื่อประเมินพฤติกรรมของผู้ป่วยโดยแบบสังเกตพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช
พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ โดยหลังการทดลอง
พฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวชในกลุ่มทดลอง เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าพฤติกรรม
ของผู้ป่วยจิตเวชในกลุ่มควบคุม ดังนั้น จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนการนำกระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อ
การรักษา ไปใช้ในหอผู้ป่วยจิตเวช ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ซึ่ง
เป็นผู้ทดลองใช้กระบวนการดังกล่าว โดยมีจุดมุ่งหมายที่คุณภาพของการพยาบาล
จิตเวช

Thesis Title Effects of Using Therapeutic One-to-One
Relationship Process on Psychiatric Patients'
Behaviors

Name Mrs. Payoongchit Voramunintara

Thesis Advisor Assistant Professor Jintana Yunibhand, Ph.D.

Department Nursing Education

Academic Year 1985

ABSTRACT

The purpose of this study was to study effects of using therapeutic one-to-one relationship process on patients' behaviors. The research samples, 40 in-patients in Somdet Chaopraya Hospital, were divided randomly into an experimental group and a control group. The first group received psychiatric care provided by team members and nursing care focussed on using therapeutic one-to-one relationship process by 10 research assistants, where as the later received psychiatric care provided by team members only. Two research instruments developed by the researcher were patients' behavior checklist and patients' behavior rating scale. Both instruments had been evaluated for content validity by 10 experts. The reliability of the checklist was 0.93, while that of the rating scale was 0.83. Statistic procedures used in analyzing the

collected data were arithmetic mean, standard deviation, t-test and analysis of covariance. The conclusions drawn from the analysis of the gathered data were followed:

1. There was a significant difference at .01 level, and .001 level among the arithmetic means of pre and post test scores measured by the patients' behavior checklist and rating scale in the control group and the experimental group, consequently. Therefore, the first research hypothesis was supported. That was, the behaviors of the patients who receiving nursing care focussed on using therapeutic one-to-one relationship process was positively changed after three-week experiment.

2. There was no significant difference between the post test scores of the experimental and the control group when measured by the checklist. On the other hand, there was a significant difference at .05 between post test scored of the two groups when measured by the rating scale. Thus, the second research hypothesis was rejected. That was, the behaviors of the patients who recieved general psychiatric care and nursing care focussed on using therapeutic one-to-one relationship process were insignificant different from those of the patients who received general psychiatric care only.

Although the findings were inconclusive in favor the using of therapeutic one-to-one relationship process, the researcher suggested several implications based upon the recommendations from the research assistants who were

psychiatric nursing staff and willingly participated in this research for the purpose of trying the new nursing techniques to improving the quality of nursing care.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.จินตนา ชูนิพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ
ตรวจ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นโครงร่าง ตลอดจนให้กำลังใจ
มาโดยตลอด และ รองศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต ผู้ให้คำแนะนำทาง
ด้านสถิติ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ทั้งรายนามที่ระบุไว้ใน
ภาคผนวก ที่กรุณาตรวจ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา ที่กรุณาอนุญาตให้ทำการวิจัยใน
โรงพยาบาล และขอขอบคุณ ผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นพยาบาลและอาจารย์พยาบาลของ
โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา ทั้ง 11 ท่าน ทั้งรายนามที่ระบุไว้ในภาคผนวก
ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทดลอง ขอขอบคุณ แพทย์ พยาบาล และผู้ช่วยเหลือ
คนไข้ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและความสะดวกใน
การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณ มูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา
ที่ให้เงินอุดหนุนส่วนหนึ่งสำหรับการวิจัย ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพย์สินทางปัญญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พญุงจิต วรมุนินทร

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
สารบัญ	ญ
รายการตารางประกอบ	ท

บทที่

1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	จุดมุ่งหมายในการวิจัย	6
	ปัญหาของการวิจัย	6
	สมมติฐานของการวิจัย	7
	ขอบเขตของการวิจัย	8
	ข้อจำกัดของการวิจัย	9
	ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
2	วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	การเจ็บป่วยทางจิต	13
	สาเหตุของการเจ็บป่วยทางจิต	18
	การรักษา	18
	การพยาบาล	19
	พฤติกรรมของผู้ป่วยจิตเวชและการวัด	21
	ความหมายของสัมพันธภาพ	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย ...	22
ชนิดของสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลและผู้ป่วย	22
ความหมายของสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษา ...	23
จุดมุ่งหมายในการใช้สัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อ	
การรักษา	24
ทฤษฎีพื้นฐานของสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อ	
การรักษา	25
ขั้นตอนและเทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพแบบ	
ตัวต่อตัวเพื่อการรักษา	30
การเลือกผู้ป่วย	40
ผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ป่วยและพยาบาล	40
การวิจัยทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการใช้	
กระบวนการสัมพันธภาพแบบตัวต่อตัวเพื่อการรักษา ...	41
3 วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล	46
ประชากร	46
ตัวอย่างประชากร	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
กระบวนการดำเนินการวิจัย	53
ขั้นการเตรียมการก่อนการทดลอง	53
ขั้นดำเนินการทดลองและรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป	64
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
อภิปรายผลการวิจัย	69
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก โปรแกรมการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ กระบวนการสัมพันธ์ภาพแบบตัวต่อตัว เพื่อ การรักษา	83
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	105
ค ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล	118
ง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิชาสุขภาพจิต และการพยาบาลจิตเวช	139
จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยวิจัย	141
ประวัติผู้วิจัย	144

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

1	จำนวนผู้ป่วยในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแบ่งตาม กลุ่มอายุ และเพศ	47
2	เปรียบเทียบคะแนนการวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ในกลุ่มควบคุมที่ได้จากการประเมินก่อนและหลัง การทดลอง	60
3	เปรียบเทียบคะแนนการวัดพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช ในกลุ่มทดลองที่ได้จากการประเมินก่อนและหลัง การทดลอง	61
4	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนน ที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยแบบวัด พฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช	62
5	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนน ที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยแบบสังเกต พฤติกรรมผู้ป่วยจิตเวช	63

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย